

ФИСКАЛ ИНСТИТУТ

**Мавзу: Жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк ва ер солиқлари
маъмурчилиги (солиқ элементлари асосида)**

***Марузачи:* катта ўқитувчи Ғ.Рузиев**

Тошкент - 2023 йил

Мавзу: Жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк ва ер солиқлари маъмурчилиги (солиқ элементлари асосида)

Режа:

1.Жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғи

1.1. Мол-мулк солиғи тўловчи жисмоний шахслар, солиқ объектлари ва базаси

1.2. Мол-мулк солиғи ставкалари ва солиқ имтиёзлари ҳамда уларни қўллаш хусусиятлари

1.3. Жисмоний шахслар учун мол-мулк солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлаш тартиби

2.Жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғи

2.1. Ер солиғи тўловчи жисмоний шахслар, солиқ объекти ва солиқ базаси

2.2. Ер солиғи ставкалари, солиқ ставкаларини аниқ миқдорларини белгилаш ҳамда ер солиғи бўйича имтиёзларни қўллаш хусусиятлари

2.3. Жисмоний шахслар учун ер солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлашнинг ўзига хос жиҳатлари

Таянч сўз ва иборалар

Тураар жой, нотураар жой, уй-жойлар, квартиралар, дала ҳовли иморатлари, бино, иншоат, ёрдамчи-хўжалик иморатлари, мол-мулк солиғи, якка тартибда уй-жой қуриш учун берилган ер участкалари, деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган ер участкалари, ер солиғи, ижара тўлови, ставка, базавий ставка, зона, имтиёз, коэффициент, тўлов муддати.

1.Жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғи

1.1. Мол-мулк солиғи тўловчи жисмоний шахслар, солиқ объектлари ва базаси

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ мулкда солиқ солиш объекти деб тан олинадиган мол-мулки бўлган жисмоний шахслар, шу жумладан чет эл фуқаролари, агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, шунингдек юридик шахс ташкил этган ҳолдаги ёки этмаган ҳолдаги деҳқон хўжаликлари жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғининг *солиқ тўловчилари* деб эътироф этилади.

Агар мол-мулк мулкдорининг жойлашган ерини аниқлаш имкони бўлмаса, шунингдек кўчмас мулк мулкдори вафот этган тақдирда, бу мулк қайси шахснинг эгалигида ва (ёки) фойдаланишида бўлса, ўша шахс *солиқ тўловчи* деб эътироф этилади.

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексининг 419-моддасига асосан Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган қуйидаги мол-мулк жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғининг *солиқ солиш объекти* ҳисобланади:

1) уй-жойлар, квартиралар, дала ҳовли иморатлари;

2) тадбиркорлик фаолияти ва (ёки) даромад олиш учун мўлжалланган яшаш учун мўлжалланмаган кўчмас мулк объектлари;

3) қурилиши тугалланмаган яшаш учун мўлжалланмаган объектлар.

Қурилиши тугалланмаган яшаш учун мўлжалланмаган объектларга ушбу объектни қуришга доир лойиҳа-смета ҳужжатларида белгиланган норматив муддатда қурилиши тугалланмаган объектлар, агар қурилишнинг норматив муддати белгиланмаган бўлса, ушбу объектнинг қурилишига ваколатли бўлган органнинг рухсатномаси олинган ойдан эътиборан йигирма тўрт ой ичида қурилиши тугалланмаган объектлар киради.;

4) кўп квартирали уйларга узвий боғлиқ бўлган автомашина турар жойлари, шунингдек бошқа иморатлар, бинолар ва иншоотлар.

Кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказувчи орган томонидан белгиланадиган солиқ солиш объектларининг кадастр қиймати *солиқ базаси* ҳисобланади. Солиқни ҳисоблаб чиқариш мақсадида солиқ базаси *қирқ икки миллион сўмдан* кам бўлиши мумкин эмас.

Жисмоний шахсларнинг мол-мулкни баҳолаш бўйича ваколатли орган томонидан аниқланган солиқ солиш объектнинг баҳоси мавжуд бўлмаган тақдирда, *мол-мулкнинг шартли қиймати* Тошкент ва Нукус шаҳарларида, шунингдек вилоят марказларида қирқ икки миллион сумнинг *беш баравари* миқдорида, бошқа шаҳарларда ва қишлоқ жойларда эса қирқ икки миллион сўмнинг *икки баравари* миқдорида солиқ базаси ҳисобланади.

Битта жисмоний шахс бир нечта солиқ солиш объекти бўйича солиқ тўловчи бўлган тақдирда, **солиқ базаси ҳар бир объект бўйича алоҳида** ҳисоблаб чиқилади.

1.2. Мол-мулк солиғи ставкалари ва солиқ имтиёзлари ҳамда уларни қўллаш хусусиятлари

Жисмоний шахслардан олинандиган мол-мулк солиғи ставкалари солиқ солиш объектларининг кадастр қийматига нисбатан, шунингдек айрим ҳолларда солиқ солиш объекти тури (турар ёки нотурар), жойлашган жойи, умумий майдонини ҳам ҳисобга олинган ҳолда Солиқ кодексининг 422-моддасида белгилаб қўйилган.

Жумладан, солиқ ставкалари қуйидаги миқдорларда белгиланади:

Т/р	Солиқ солиш объектлари	Солиқ ставкалари, %
1.	Уй-жойлар ва квартиралар, дала ҳовли иморатлари (бундан умумий майдони 200 кв.м дан ортиқ бўлганлари мустасно), кўп квартирали уйларга узвий боғлиқ бўлган автомашина турар жойлари, шунингдек бошқа иморатлар, бинолар ва иншоотлар	0,28
2.	Шаҳарларда жойлашган уй-жойлар ва квартиралар, умумий майдони:	
	200 кв.м дан ва 500 кв.м га қадар бўлганлари	0,37
	500 кв.м дан ортиқ бўлганлари	0,49
3.	Бошқа аҳоли пунктларида жойлашган, умумий майдони 200 кв.м дан ортиқ бўлган уй-жойлар ва квартиралар, дала ҳовли иморатлари	0,37
4.	Тадбиркорлик фаолияти учун ёхуд юридик шахсга ёки яққа тартибдаги тадбиркорга ижарага беришда фойдаланиладиган солиқ	1,5

солиш объектлари, шунингдек тадбиркорлик фаолияти ва (ёки) даромад олиш учун мўлжалланган, яшаш учун мўлжалланмаган кўчмас мулк объектлари	
--	--

Кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органлар томонидан рўйхатга олинмаган янги қурилган уй-жойларга нисбатан солиқ ставкаси кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органлар томонидан тақдим этилган ахборот асосида мулкнинг шартли қийматига нисбатан икки баравар миқдорида қўлланилади.

Худудларнинг ва фаолият амалга ошириладиган жойларнинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар Кенгашилари ўрнатилган солиқ ставкаларига 0,7 дан 1,3 гача бўлган ораликдаги камайтирувчи ва оширувчи коэффициентлар белгилашга ҳақли.

Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси 480¹-моддасида махсус солиқ ставкалари қўлланилишини назарда тутувчи солиқ солишнинг алоҳида тартиби қўлланиладиган Ўзбекистон Республикасининг алоҳида ҳудудлари: Фарғона вилоятининг -Сўх тумани; - Риштон туманининг Чўнғара маҳалласи; Фарғона туманининг Шохимардон, Ёрдон маҳаллалари ва Ҳосилот маҳалласининг Тоштепа - 2 кўчаси ҳудудларида жойлашган кўчмас мулк объектларига Солиқ кодексининг 422-моддасида белгиланган мол-мулк солиғи ставкаларига 0,1 коэффициент қўлланилади.

Жисмоний шахс ёки оилавий корхона турар жойдан унда истиқомат қилиш билан бир вақтда товарлар ишлаб чиқариш (хизматлар кўрсатиш) учун фойдаланган тақдирда, солиқ яшаш учун мўлжалланган жойлар учун белгиланган солиқ ставкалари бўйича тўланади.

Норматив муддатда қурилиши тугалланмаган яшаш учун мўлжалланмаган объектларга нисбатан солиқ ставкаси 3 фоиз миқдорида белгиланади.

Солиқ кодексининг 421-моддасига асосан қуйидагиларнинг мулкида бўлган мол-мулк солиқ солишдан озод этилади:

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган фуқароларнинг.

Мазкур имтиёз тегишинча «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонунчилик билан белгиланадиган, уларга тенглаштирилган шахслар.

Ушбу имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, ногиронлиги бўлган бошқа шахсларга (қатнашчиларга) ногиронлиги бўлган шахснинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳномаси асосида берилади.

3) собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёхуд ҳарбий хизматнинг ёки ички ишлар органларидаги ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардиясидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида яраланганлиги, контузия ёки майиб бўлганлиги оқибатида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ҳамда ички ишлар органлари ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ходимларининг ота-оналари ҳамда бева хотинлари (бева эрлари).

Ушбу имтиёз «Ҳалок бўлган аскарнинг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» ёки «Ички ишлар органлари ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)», «Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ҳалок бўлган ходимининг бева хотини (бева эри, онаси, отаси)» штампи қўйилган ёхуд пенсия гувоҳномасини берган муассаса раҳбарининг имзоси ва ушбу муассаса муҳри билан тасдиқланган тегишли ёзувли пенсия гувоҳномаси асосида берилади.

Агар мазкур шахслар пенсионер бўлмаса, солиқ имтиёзи уларга собиқ СССР Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик қўмитаси ёки Ички ишлар вазирлигининг, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги, Давлат хавфсизлик хизмати, Ички ишлар вазирлиги, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси, Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитасининг тегишли органлари ва ҳарбий хизмат назарда тутилган бошқа идоралар томонидан берилган ҳарбий хизматчининг ёки ички ишлар органлари ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ходимининг ҳалок бўлганлиги тўғрисидаги маълумотнома асосида берилади.

Тегишинча собиқ СССРни, Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини ҳимоя қилиш ёки ҳарбий хизматнинг ёхуд ички ишлар органларидаги ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардиясидаги хизматнинг бошқа мажбуриятларини бажариш чоғида ёхуд фронтда бўлиш билан боғлиқ касаллик туфайли ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг ёки ички ишлар органлари ва Ўзбекистон Республикаси Миллий гвардияси ходимларининг бева хотинларига (бева эрларига) солиқ имтиёзи фақат улар янги никоҳдан ўтмаган тақдирда берилади.

4) энергия ресурсларининг амалдаги тармоқларидан тўлиқ узиб қўйилган турар жойларда қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланувчи шахслар қайта тикланадиган энергия манбалари ўрнатилган ойдан эътиборан уч йил муддатга;

Мазкур имтиёз энергия ресурсларининг амалдаги тармоқларидан тўлиқ узиб қўйилган ҳолда қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш тўғрисида энергия таъминоти ташкилотлари томонидан берилган маълумотнома асосида тақдим этилади.

5) етим болалар ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болалар. Мазкур имтиёз етим болаларга ва ота-она қарамоғидан маҳрум бўлган болаларга

давлат томонидан ажратиладиган уй-жой учун улар йигирма уч ёшга тўлгунига қадар амал қилади.

Қуйидаги жисмоний шахсларнинг мулкида бўлган мол-мулк олтмиш квадрат метр доирасида солиқ солишдан озод қилинади:

1) ўн нафар ва ундан ортиқ болалари бор ота-оналаридан бирининг. Мазкур имтиёз фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органининг болалар борлигини тасдиқловчи маълумотномаси асосида берилади;

2) пенсионерларнинг. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси асосида берилади;

3) I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган шахсларнинг. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

Мазкур солиқ имтиёзларига эга бўлган шахслар солиқ имтиёзини олишга бўлган ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатларни солиқ солиш объекти жойлашган ердаги солиқ органларига мустақил равишда тақдим этади.

Солиқ кодексининг 421-моддасида белгиланган солиқ имтиёзлари мулкдорнинг танловига кўра фақат битта яшаш учун мўлжалланган кўчмас мулк объектига татбиқ этилади, бундан энергия ресурсларининг амалдаги тармоқларидан тўлиқ узиб қўйилган турар жойларда қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланувчи шахслар мустасно.

2023 йил 16 ФЕВРАЛДАГИ ПҚ-57-СОН ҚАРОРИ БИЛАН:

2023 йил 1 апрелдан бошлаб умумий қуввати 100 кВтгача бўлган қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмаларини ўрнатган жисмоний шахслар ушбу қурилмалар бўйича мол-мулк солигини тўлашдан улар фойдаланишига топширилган пайтдан эътиборан уч йил муддатга, ўрнатилаётган қуёш панелларининг қувватига нисбатан 25 фоиздан кам бўлмаган қувватга эга электр энергиясини сақлаш тизими билан ўрнатилган бўлса — ўн йил муддатга озод этилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2013 йил 4 январдаги ПҚ-1902-сонли қарорига асосан 2020 йил 1 июлгача жисмоний шахслар, қишлоқ жойларда намунавий лойиҳалар бўйича яқка тартибдаги уй-жойлар қурилиши Дастури доирасида, ипотека кредитини тўлаб бўлмагунга қадар, харид қилинган уй-жойлар бўйича мулк солиғини тўлашдан озод қилинадилар.

1.3. Жисмоний шахслар учун мол-мулк солиғни ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлаш тартиби

Солиқни ҳисоблаб чиқариш солиқ тўловчининг яшаш жойидан қатъи назар, солиқ солиш объекти жойлашган ердаги солиқ органлари томонидан кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органнинг маълумотлари асосида амалга оширилади.

Солиқ суммаси мол-мулкнинг 1 январдаги ҳолатига кўра бўлган кадастр қийматидан ва белгиланган солиқ ставкасидан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Умумий майдони 200 кв.метр гача бўлган турар жойлар учун
мол-мулк солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Хонадоннинг кадастр қиймати 96 млн. сўм, умумий майдони 190 кв.метр

ЕЧИМИ:

Мол-мулк солиғи суммаси : $96\ 000\ 000 \times 0,28\ \% = 268\ 800$ сўм.

Умумий майдони 200 кв.метр дан ортиқ бўлган турар жойлар учун мол-мулк
солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Вилоятдаги туманда жойлашган хонадоннинг кадастр қиймати 154 млн. сўм, майдони 240 кв. метр.

ЕЧИМИ:

Мол-мулк солиғи суммаси: $154\ 000\ 000 \times 0,37\ \% = 569\ 800$ сўм.

Шаҳарларда жойлашган умумий майдони 200 кв.метр дан 500 кв.метр гача
бўлган турар жойлар учун мол-мулк солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Шаҳардаги хонадоннинг кадастр қиймати 180 млн. сўм, мулк майдони эса 310 кв.м.

ЕЧИМИ:

- Солиқ суммаси: $180\ 000\ 000 \times 0,37\ \% = 666\ 000$ сўм.

Шаҳарларда жойлашган умумий майдони 500 кв.метр дан ортиқ бўлган турар
жойлар учун мол-мулк солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Шаҳардаги хонадоннинг кадастр қиймати 300 млн. сўм, мулк майдони 540 кв. м.

ЕЧИМИ:

- Солиқ суммаси: $300\ 000\ 000 \times 0,49\ \% = 1\ 470\ 000$ сўм.

Тадбиркорлик фаолияти ёхуд тадбиркорларга ижарага беришда
фойдаланиладиган солиқ солиш объектлари, шунингдек тадбиркорлик
фаолияти ва (ёки) даромад олиш учун мўлжалланган нотурар кўчмас мулк
объектлари учун мол-мулк солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

*Сирдарё вилояти Гулистон шаҳри Нурафшон МФЙда жойлашган
жисмоний шахсга тегишли савдо дўконининг кадастр қиймати 120 млн.сўмни, умумий майдони 40 кв. метрни ташкил этади.*

ЕЧИМИ:

- Нотурар жойнинг кадастр қиймати: 120 000 000 сўм.

- Мол-мулк солиғи ставкаси -1,5 %.

- Солиқ суммаси: $120\ 000\ 000 \times 1,5\ \% = 1\ 800\ 000$ сўм.

Норматив муддатларда қурилиши тугалланмаган яшаш учун мўлжалланмаган объектларга нисбатан мол-мулк солиғини ҳисоблаш тартиби

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фаргона вилояти Фаргона шаҳрида жисмоний шахснинг яшаш учун мўлжалланмаган объекти (масалан мехмонхонаси) ушбу объектни қуришга доир лойиҳа-смета ҳужжатларида белгиланган норматив муддатда (2023 йил 1 январга қадар) қурилиши тугалланмаган.

ЕЧИМИ:

- Норматив муддатда қурилиши тугалланмаган яшаш учун мўлжалланмаган объектларга нисбатан **солиқ ставкаси- 3 фоиз.**

- Кўчмас мулкнинг шартли баҳоси вилоят марказлари учун 42 млн*5 = **210 млн**

- Солиқ суммаси: $210\ 000\ 000 * 3\ \% = 6\ 300\ 000$ сўм.

Бир неча мулкдорларининг умумий улушли мулки бўлган иморатлар, бинолар ва иншоотлар учун солиқ ҳар бир мулкдор томонидан уларнинг ушбу иморатлар, бинолар ва иншоотлардаги улушига мутаносиб равишда тўланади.

Мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқи календарь йил мобайнида бир мулкдордан бошқасига ўтган тақдирда, солиқ аввалги мулкдор томонидан шу йилнинг 1 январидан эътиборан у мол-мулкка бўлган мулк ҳуқуқини йўқотган ойнинг бошланишига қадар, янги мулкдор томонидан эса, унда мулк ҳуқуқи вужудга келган ойдан эътиборан тўланади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро Ф. Раҳмонов ўзига тегишли бўлган умумий майдони 190 кв.метр, кадастр қиймати 85 млн. сўм бўлган турар жойини 2023 йил 21 февраль куни фуқаро С. Кенжаевга сотган.

Ушбу мулк бўйича аввалги ва янги мулк эгалари томонидан тўланадиган солиқ суммасини топиш керак?

ЕЧИМИ:

Ушбу кўчмас мулк бўйича йиллик мол-мулк солиғи суммаси: $85\ 000\ 000 * 0,28\ \% = 238\ 000$ сўм

Мулкнинг аввалги эгаси фуқаро Ф. Раҳмонов 1 ой (2023 йил январь учун) мулк солиғи тўлайди: $238000 / 12 * 1 = 19\ 833$ сўм

Мулкнинг янги эгаси фуқаро С. Кенжаев 11 ой учун (февраль-декабрь) мулк солиғи тўлайди: $238\ 000 / 12 * 11 = 218\ 166$ сўм

Янги иморатлар, бинолар ва иншоотлар бўйича солиқ мулк ҳуқуқи юзага келган ойдан эътиборан тўланади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро А. Сафаров янги қурган уйини 2023 йил ноябрь ойида давлат рўйхатидан ўтказди ва унда ушбу уй бўйича мулк ҳуқуқи ушбу ойда юзага

келди. Мулкнинг кадастр қиймати 60 млн. сўм. Умумий майдони 160 кв. метр.

Ушбу мулк бўйича А. Сафаров томонидан тўланадиган солиқ суммасини топиш керак?

ЕЧИМИ:

Ушбу кўчмас мулк бўйича йиллик мол-мулк солиғи суммаси: 60 000 000 *0,28%=**168 000 сўм**

Фуқаро А. Сафаров 2 ой (2023 йил ноябрь-декабрь учун) мулк солиғи тўлайди: **168 000 /12*2= 28 000 сўм**

Мерос бўйича ўтган мол-мулк учун солиқ меросхўрда мулк ҳуқуқи вужудга келган ойдан эътиборан тўланади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро Р. Шодмоновга 2023 йил август ойида умумий майдони 170 кв.метр, кадастр қиймати 64 млн. сўм бўлган турар жойга (отасидан мерос қолган) нисбатан мерос ҳуқуқи юзага келди.

Ушбу мулк бўйича Р. Шодмонов томонидан тўланадиган солиқ суммасини топиш керак?

ЕЧИМИ:

Ушбу кўчмас мулк бўйича йиллик мол-мулк солиғи суммаси: 64 000 000 *0,28%=**179 200 сўм**

Фуқаро Р. Шодмонов 5 ой (2023 йил август-декабрь учун) мулк солиғи тўлайди: **179 200 /12*5= 74 667 сўм**

Изоҳ: отасининг қарзи ҳам меросхўрдан ундирилади.

Солиқ солиш объекти йўқ қилинган, вайрон бўлган ёки бузиб ташланган тақдирда, солиқни ундириш мол-мулк йўқ қилинган, вайрон бўлган ёки бузиб ташланган ойдан эътиборан тугатилади. Солиқ суммасини қайта ҳисоб-китоб қилиш маҳаллий давлат ҳокимияти органи ёки фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органи томонидан берилган йўқ қилинганлик, вайрон бўлганлик ёки бузиб ташланганлик фактини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда, амалга оширилади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро М. Эгамбердиевнинг уйи ҳоким қарорига асосан марказий кўчаларни кенгайтириш мақсадида 2023 йил июль ойида бузиб ташланди. Мазкур уйнинг кадастр қиймати 60 млн. сўм. Умумий майдони 170 кв. метр.

Ушбу бузилган мулк бўйича М. Эгамбердиев томонидан тўланадиган солиқ суммасини топиш керак?

ЕЧИМИ:

Ушбу кўчмас мулк бўйича йиллик мол-мулк солиғи суммаси: 60 000 000 *0,28%=**168 000 сўм**

Фуқаро М. Эгамбердиев уй бузулгунга қадар 6 ой (2023 йил январь-июнь учун) мулк солиғи тўлайди: **168 000 /12*6= 84 000 сўм**

Календарь йил мобайнида имтиёзларга бўлган ҳуқуқ вужудга келган (тугаган) тақдирда, солиқни қайта ҳисоб-китоб қилиш ушбу ҳуқуқ вужудга келган (тугаган) ойдан эътиборан амалга оширилади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро Ш. Панжиев 2023 йил февраль ойида пенсияга чиққан. Унинг квартираси умумий майдони 40 кв.метр, кадастр қиймати 44 млн. сўм. Ушбу пенсионерга қачондан имтиёз қўлланилади ва қанча миқдорда солиқ тўлайди?

ЕЧИМИ:

Ушбу кўчмас мулк бўйича йиллик мол-мулк солиғи суммаси: 44 000 000 *0,28%=**123 200 сўм**

Имтиёз февраль ойдан қўлланилади (мулк солиғидан озод қилинади).

*Фуқаро Ш. Панжиев 1 ой (2023 йил январь учун) мулк солиғи тўлайди: 123200 /12*1= 10267 сўм*

Солиқни тўлаш тўғрисидаги тўлов хабарномаси солиқ органлари томонидан солиқ тўловчиларга имзо қўйдирилган ҳолда ёки тўлов хабарномаси олинганлигини ва олинган санани тасдиқловчи бошқа усулда ҳар йили 1 мартдан кечиктирмай топширилади.

Солиқ даври учун солиқни тўлаш тенг улушларда 15 апрелга ва 15 октябрга қадар амалга оширилади.

2.Жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғи

2.1. Ер солиғи тўловчи жисмоний шахслар, солиқ объекти ва солиқ базаси

Ўзбекистон Республикасида Солиқ кодексининг 433-моддасига асосан мулк ҳуқуқи, эгалик қилиш, фойдаланиш ёки ижара ҳуқуқлари асосида ер участкаларига эга бўлган жисмоний шахслар, шунингдек юридик шахс ташкил этган ёки этмаган ҳолдаги деҳқон хўжаликлари жисмоний шахслардан олинадиган *ер солиғини солиқ тўловчилари* деб эътироф этилади.

Туман (шаҳар) ҳокими билан тузилган ер участкасининг ижара шартномаси асосида берилган ер участкалари учун тўланадиган ижара тўлови ер солиғига тенглаштирилади. Ер участкаларини ижарага олган жисмоний шахсларга нисбатан жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғини тўловчилар учун белгиланган солиқ ставкалари, солиқ имтиёзлари, солиқни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш тартиби татбиқ этилади.

Уй-жой, яшаш учун мўлжалланмаган иморатлар ва иншоотлар мерос бўйича ўтиши билан биргаликда мулк ҳуқуқи, эгалик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқи ўтган ер участкалари учун ер солиғи мерос қолдирувчининг солиқ мажбуриятларини инобатга олган ҳолда меросхўрлардан ундирилади.

Қуйидаги ер участкалари жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғининг *солиқ солиш объектидир*:

1) жисмоний шахсларга қишлоқ хўжалиги мақсадлари учун, шунингдек деҳқон хўжалигини юритиш учун белгиланган тартибда берилган ер участкалари;

2) якка тартибда уй-жой қурилиши учун белгиланган тартибда берилган ер участкалари;

3) жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилигини юритиш учун берилган, шунингдек якка тартибдаги ва жамоа гаражлари эгаллаган ер участкалари;

4) хизмат юзасидан берилган чек ерлар;

5) мерос бўйича, ҳады қилиниши ёки сотиб олинishi натижасида уй-жой ва иморатлар билан биргаликда мулк ҳуқуқи, эгалик қилиш ва фойдаланиш ҳуқуқи ҳам ўтган ер участкалари;

6) қонунчиликда белгиланган тартибда мулк қилиб сотиб олинган ер участкалари;

7) тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун фойдаланишга ёки ижарага берилган ер участкалари.

Кўп квартирали уйлар эгаллаган ер участкалари солиқ солиш объекти бўлмайди, бундан тадбиркорлик фаолиятини юритиш учун фойдаланишга ёки ижарага берилган ер участкалари ва кўп квартирали уйларда жойлашган яшаш учун мўлжалланмаган кўчмас мулк объектлари мустасно.

Кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органнинг маълумотлари бўйича ер участкаларининг майдони *солиқ базасидир*.

Жисмоний шахсларга берилган, шунингдек деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар бўйича солиқ базаси Солиқ кодекси 428-моддасининг **иккинчи қисмига** мувофиқ солиқ солинмайдиган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ер участкалари чегириб ташланган ҳолда, ер участкаларининг қонунчиликка мувофиқ аниқланган *норматив қийматидир*. Бунда ер участкаларининг норматив қиймати тегишинча туманнинг (шаҳарнинг) суғориладиган ёки суғорилмайдиган ерлари учун ўртача ҳисобда аниқланади.

Жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилигини юритиш учун фуқароларга берилган, шунингдек якка тартибдаги ва жамоа гаражлари эгаллаган ер участкалари бўйича солиқ базаси ушбу ер участкаларини берган ташкилотлар бошқарув органларининг маълумотлари бўйича аниқланади.

Хизмат юзасидан берилган чек ер майдонлари бўйича солиқ базаси ўз ходимларига ер участкаларини берган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг маълумотлари бўйича аниқланади.

2.2. Ер солиғи ставкалари, солиқ ставкаларини аниқ миқдорларини белгилаш ҳамда ер солиғи бўйича имтиёزلарни қўллаш хусусиятлари

Ўзбекистон Республикаси ҳудудлари кесимида базавий солиқ ставкалари 1 кв. м учун мутлақ ўлчамда қуйидаги миқдорларда белгиланади (бундан жисмоний шахсларга берилган, шунингдек деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ер участкалари мустасно): Солиқ кодекси. 437-модда.

Республика ҳудудлари	1 кв.м учун базавий солиқ ставкаси (сўмда)
Тошкент шаҳри	

1 зона	1408
2 зона	1194
3 зона	979
4 зона	770
5 зона	550
Қорақалпоғистон Республикаси	286
Андижон вилояти	352
Бухоро вилояти	286
Жиззах вилояти	286
Қашқадарё вилояти	286
Навий вилояти	286
Наманган вилояти	352
Самарқанд вилояти	352
Сурхондарё вилояти	268
Сирдарё вилояти	226
Тошкент вилояти	297
Фарғона вилояти	297
Хоразм вилояти	286

Солиқ ставкаларини аниқ миқдори қуйидаги тартибда белгиланади:

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва вилоятлар халқ депутатлари Кенгашлари 0,5 дан 2,0 гача бўлган камайтирувчи ва оширувчи коэффициентларни қўллаган ҳолда, юқорида белгиланган базавий солиқ ставкалари асосида қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ерлар учун туман ва шаҳарлар кесимида уларнинг иқтисодий ривожланишига қараб, солиқ ставкаларини белгилайди.

Туманлар ва шаҳарлар халқ депутатлари Кенгашлари эса Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси ва вилоятлар халқ депутатлари Кенгашлари томонидан белгиланган солиқ ставкаларига 0,7 дан 3,0 гача бўлган камайтирувчи ва оширувчи коэффициентларни уларнинг ҳудудларида жойлашган даҳа, массив, маҳалла, кўча кесимида киритади. Яъни туман (шаҳар)лар маҳалла фуқаролари йиғинлари кесимида якка тартибда уй-жой қуришга бериладиган ерлар учун жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғининг аниқ ставкаларини белгилайди.

Жисмоний шахсларга якка тартибдаги турар жой қуриш ва ободонлаштиришга берилган томорқа ер участкаларига якка тартибдаги уй-жой қуришга берилган ер участкалари учун белгиланган ставка қўлланилади.

Тошкент шаҳри туманлари халқ депутатлари Кенгашлари эса тўғридан-тўғри Солиқ кодексига белгиланган якка тартибда уй-жой қуришга бериладиган ерлар учун жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғининг базавий солиқ ставкаларига нисбатан 0,7 дан 3,0 гача бўлган камайтирувчи ва оширувчи коэффициентларни қўллаган ҳолда маҳалла фуқаролар йиғинлари кесимида аниқ ставкаларни белгилаб беради.

Масалан: Тошкент шаҳри Учтепа тумани Богобод МФЙ 4-зона ҳисобланади. Ушбу маҳалла учун базавий солиқ ставкасига 1,11 оширувчи коэффициент қўлланилган.

*Натижада ер солиғи ставкаси 847 сўм (770*1,11) этиб белгиланган*

Туманлар ва шаҳарлар халқ депутатлари Кенгашлари томонидан кейинги солиқ даври учун солиқ ставкалари ҳар йили жорий солиқ даврининг 31 декабрига қадар қишлоқ хўжалигига мўлжалланмаган ер участкалари жойлашган жойдаги солиқ органларига тақдим этади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодексининг 480¹-моддасида махсус солиқ ставкалари қўлланилишини назарда тутувчи солиқ солишнинг алоҳида тартиби қўлланиладиган Ўзбекистон Республикасининг алоҳида ҳудудлари: Фарғона вилоятининг -Сўх тумани; - Риштон туманининг Чўнғара маҳалласи; Фарғона туманининг Шоҳимардон, Ёрдон маҳаллалари ва Ҳосилот маҳалласининг Тоштепа - 2 кўчаси ҳудудларида жойлашган кўчмас мулк объектларига Солиқ кодексининг 437-моддасида белгиланган ер солиғи ставкаларига 0,1 коэффицент қўлланилади.

Жисмоний шахсларга берилган, шунингдек деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларга солиқ ставкаси қишлоқ хўжалиги экинзорларининг норматив қийматига нисбатан 0,95 фоиз миқдорда белгиланади. Бунда қишлоқ хўжалиги ерларининг сифати ёмонлашганда ёки яхшиланганда (балл бонитети пасайганда ёки ошганда) қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларга эга бўлган деҳқон хўжаликларига ва жисмоний шахсларга нисбатан Солиқ кодекси 429-моддасининг тўққизинчи ва ўнинчи қисмларида назарда тутилган тартиб татбиқ этилади.

Ўзбекистон Республикасида Солиқ кодексининг 436-моддасига асосан солиқдан қуйидагилар озод қилинади:

1) «Ўзбекистон Қаҳрамони», Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Меҳнат Қаҳрамони унвонларига сазовор бўлган, учала даражадаги Шухрат ордени билан тақдирланган фуқаролар. Мазкур имтиёз «Ўзбекистон Қаҳрамони» унвони берилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома, Совет Иттифоқи Қаҳрамони ва Меҳнат Қаҳрамони дафтарчалари, орден дафтарчаси ёки мудофаа ишлари бўлимининг маълумотномаси асосида берилади;

2) уруш ногиронлари ва қатнашчилари, шунингдек доираси қонунчилик билан белгиланадиган, уларга тенглаштирилган шахслар. Ушбу имтиёз уруш ногиронининг (қатнашчисининг) тегишли гувоҳномаси ёки мудофаа ишлари бўйича бўлимнинг ёхуд бошқа ваколатли органнинг маълумотномаси асосида, ногиронлиги бўлган бошқа шахсларга (қатнашчиларга) ногиронлиги бўлган шахснинг (қатнашчининг) имтиёзларга бўлган ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳномаси асосида берилади;

3) I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган шахслар. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки тиббий-ижтимоий эксперт комиссиясининг маълумотномаси асосида берилади;

4) ёлғиз пенсионерлар. Ёлғиз ёки вояга етмаган болалари билан ёхуд ногиронлиги бўлган боласи билан бирга алоҳида уйда яшовчи пенсионерлар ёлғиз пенсионерлар деб тушунилади. Мазкур имтиёз пенсия гувоҳномаси ёки Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимининг маълумотномаси, шунингдек фуқаролар ўзини ўзи бошқариш органларининг маълумотномаси асосида берилади;

5) боқувчисини йўқотган кўп болали оилалар. Ота ва онадан бири ёхуд ота-она вафот этган кўп болали оилалар солиқ солиш мақсадида боқувчисини йўқотган кўп болали оилалардир. Ушбу имтиёз Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси туман (шаҳар) бўлимнинг маълумотномаси асосида берилади;

6) Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатишда иштирок этганлик учун имтиёзлар оладиган фуқаролар (шу жумладан вақтинча юборилган ёки хизмат сафарига юборилган) фуқаролар. Мазкур имтиёз тиббий-меҳнат эксперт комиссиясининг маълумотномаси, ногиронлиги бўлган шахснинг махсус гувоҳномаси, Чернобиль АЭСдаги авария оқибатларини тугатиш иштирокчисининг гувоҳномаси, шунингдек ваколатли органлар томонидан берилган ва имтиёзлар бериш учун асос бўладиган бошқа ҳужжатлар асосида берилади;

7) энергия ресурсларининг амалдаги тармоқларидан тўлиқ узиб қўйилган турар жойларда қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланувчи шахслар - қайта тикланадиган энергия манбалари ўрнатилган ойдан эътиборан уч йил муддатга. Мазкур имтиёз энергия ресурсларининг амалдаги тармоқларидан тўлиқ узиб қўйилган ҳолда қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш тўғрисида энергия таъминоти ташкилотлари томонидан берилган маълумотнома асосида берилади.

Юқорида белгиланган имтиёзлари, бундан боқувчисини йўқотган кўп болали оилалар мустасно, яқка тартибдаги уй-жой қурилиши, деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган ер участкаларига бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказишни амалга оширувчи органда рўйхатдан ўтказган жисмоний шахсларга берилади. Бунда мазкур солиқ имтиёзлари солиқ тўловчининг танлови бўйича фақат битта ер участкасига берилиши мумкин, бундан қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланувчи шахслар мустасно.

2023 йил 16 ФЕВРАЛДАГИ ПҚ-57-СОН ҚАРОРИ БИЛАН:

*2023 йил 1 апрелдан бошлаб умумий қуввати 100 кВтгача бўлган қайта тикланувчи энергия манбалари қурилмаларини ўрнатган жисмоний шахслар ушбу қурилмалар билан банд бўлган участкалар бўйича ер солигини тўлашдан улар фойдаланишига топширилган пайтдан эътиборан **уч йил муддатга**, ўрнатилаётган қуёш панелларининг қувватига нисбатан 25 фоиздан кам бўлмаган қувватга эга электр энергиясини сақлаш тизими билан ўрнатилган бўлса — **ўн йил муддатга** озод этилади.*

Жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғи бўйича солиқ имтиёзларига эга бўлган шахслар солиқ имтиёзларини олиш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатларини ер участкаси жойлашган ердаги солиқ органларига мустақил равишда тақдим этади.

2.3. Жисмоний шахслар учун ер солиғини ҳисоблаб чиқариш ва бюджетга тўлашнинг ўзига хос жиҳатлари

Солиқни ҳисоблаб чиқариш ер участкаси жойлашган ердаги солиқ органлари томонидан кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқларни давлат рўйхатидан ўтказувчи органнинг маълумотлари асосида, жисмоний шахсларга берилган, шунингдек деҳқон хўжалигини юритиш учун берилган қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар бўйича эса қишлоқ хўжалиги экинзорларининг норматив қийматини аниқловчи органнинг маълумотларига асосан, Солиқ кодексининг 435-моддаси иккинчи қисмида назарда тутилган тартибга мувофиқ амалга оширилади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Қашқадарё вилояти Қарши тумани Чароғил МФЙда турар жой ер майдони 6 сотих (600 кв. метр).

Ер солигини ҳисоблаш зарур.

ЕЧИМИ:

Қашқадар вилоятида 1 кв. метр ер учун базавий ставка 286,0 сўм. Қарши тумани учун вилоят халқ депутатлари Кенгаши 0,8 коэффициентни қўллаган. Қарши тумани Чароғил МФЙ учун солиқ ставкасига 0,83 пасайтирувчи коэффициент қўлланилган. Натижада ер солиғи ставкаси 190 сўм этиб белгиланган. $190 \text{ сўм} = (228,8 * 0,83 \text{ коэф})$.

Шунга кўра ушбу фуқарога 2023 йилда қуйидаги миқдорда ер солиғи ҳисобланади: $600 * 190 = 114\ 000 \text{ сўм}$

Тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиладиган ер участкалари учун ёхуд уйлар, дала ҳовли иморатлари, якка тартибдаги гаражлар ва бошқа иморатлар, иншоотлар юридик шахсга ёки якка тартибдаги тадбиркорга ижарага берилганда, шунингдек жисмоний шахсларнинг мулкида бўлган, яшаш учун мўлжалланмаган кўчмас мулк объектлари эгаллаган ер участкалари учун солиқ жисмоний шахслардан юридик шахслардан олинадиган ер солиғини тўлаш учун белгиланган солиқ ставкалари бўйича ундирилади ҳамда Солиқ кодексининг 436-моддасида кўрсатилган имтиёзлар уларга нисбатан татбиқ этилмайди.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар Амир Темур МФЙда фуқарога турғун савдо шахобчасини қуриш учун 0,01 гектар (100 кв.метр) ер ажратилган.

Ер участкаси учун 2023 йилда қанча миқдорда ер солиғи ҳисобланишини топиш лозим?

ЕЧИМИ:

№	Маҳалла номи	2022 йилда Қашқадарё вилоятида юридик шахслар учун солиқ ставкаси 1 гектар учун (млн. сўм)	2022 йилда Қарши шаҳрида юридик шахслар учун вилоят тасдиқлаган ставкаси 1 гектар учун (млн. сўм)	Туман Кенгаши коэффициент	2022 йил учун ер солиғи ставкаси 1 гектар учун (млн. сўм)
1.	А.Темур МФЙ	29,0	35,2	0,99	35,09

Қарши шаҳар Амир Темур МФЙда юридик шахслар учун ер солиғи ставкаси 1 гектар ер учун 35 090 минг сўм.

Фуқарога берилган ер участкаси 0,01 гектар.

Ер солиғи суммаси: $0,01 \text{ га} * 35\,090\,000 \text{ сўм} = 350\,900 \text{ сўм}$

Жисмоний шахс ёки оилавий корхона ер участкасидан унда жойлашган уйда истиқомат қилиш билан бир вақтда товарлар ишлаб чиқариш (хизматлар кўрсатиш) учун фойдаланган тақдирда, солиқ жисмоний шахслар учун белгиланган солиқ ставкаси бўйича тўланади.

Якка тартибда уй-жой куриш ва турар жойни ободонлаштириш учун берилган ер участкаларининг томорқа қисмига қишлоқ хўжалиги экинларини экиш ёки уни ободонлаштириш амалга оширилмаган тақдирда солиқ уч баравар миқдорда тўланади.

Ер участкаларидан ҳужжатларсиз ёхуд ер участкасига бўлган ҳуқуқни тасдиқловчи ҳужжатларда кўрсатилганидан каттароқ ҳажмда фойдаланилганда, солиқ ставкаси белгиланган солиқ ставкаларининг уч баравари миқдорида белгиланади. *(Мазкур норма Президентимиз ташаббуси билан бекор қилиниши назарда тутилмоқда.)*

Солиқ органлари ҳар йили 1 мартдан кечиктирмай солиқ суммаси ва уни тўлаш муддатлари кўрсатилган тўлов хабарномасини жисмоний шахсларга имзо қўйдириб ёки тўлов хабарномаси олинганлиги фактини ва олинган санани тасдиқловчи бошқа усулда топширади.

Йил мобайнида ер участкаси майдони ўзгарганда ва имтиёзларга бўлган ҳуқуқ юзага келганда (тугатилганда) солиқ органлари мазкур ўзгаришлардан кейин бир ой ичида солиқни қайта ҳисоб-китоб қилиши ҳамда солиқ тўловчига солиқ суммаси ва уни тўлаш муддатлари кўрсатилган янги ёки қўшимча тўлов хабарномасини тақдим этиши керак.

Кўп квартирали уйларда жойлашган турар жой бўлмаган кўчмас мулк объектлари билан банд бўлган ер участкалари бўйича солиқ турар жой бўлмаган кўчмас мулк объектининг қаватлар сонига бўлинган майдонидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Тошкент шаҳри Учтепа тумани Богистон МФЙда жойлашган 4 қаватли турар жойнинг 1-қаватида жисмоний шахсга тегишли 100 кв.метрлик нотурар жой мавжуд.

2023 йилда мазкур нотурар жой ер майдони бўйича тўланиши лозим бўлган ер солиғи қандай ҳисобланади?

ЕЧИМИ:

№	Маҳалла номи	2023 йилда Тошкент шаҳри 4-зонасида юридик шахслар учун тасдиқлаган ставка 1 гектар учун (млн. сўм)	Туман Кенгаши коэффиценти (0,7 дан 3 гача)	2022 йилда 1 гектар учун ер солиғи ставкаси (млн. сўм)
6.	Богистон МФЙ	99,0	1,15	113,85

Нотурар жой майдони қаватлар сонига бўлинади: $100/4=25$ кв.метр.

Ер солиғи юридик шахслар учун белгиланган ставкалари буйича ундирилади. 1 кв.метр ер учун солиқ ставкаси: $113\ 085\ 000/10000$ метр (1 га)=11 308 сўм.

Ер солиғи суммасини ҳисоблаймиз: $25\text{ кв.метр} * 11\ 308\ \text{сўм} = 282\ 700\ \text{сўм}$

Йил давомида ажратилган ер участкалари учун солиқ ер участкаси ажратилган ойдан кейинги ойдан эътиборан жисмоний шахслар томонидан тўланади.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Фуқаро Р. Расуловга 2023 йил 16 март куни уй-жой қуриши учун ер участкаси ажратилган.

Ер буйича йиллик (12 ойлик) ҳисобланадиган солиқ суммаси -40 минг сўм бўлса

ТОПИШ КЕРАК:

Р. Расулов томонидан тўланадиган ер солиғи суммаси?

ЕЧИМИ:

Йил давомида ажратилган ер участкалари учун солиқ ер участкаси ажратилган ойдан кейинги ойдан эътиборан тўланади. СК.440-модда

Ф. Раҳмонов 9 ой (апрель-декабрь) учун $240\ 000 / 12 * 9 = 180\ 000$ сўм ер солиғи тўлайди.

Ер участкаси майдони камайтирилган тақдирда, солиқни тўлаш ер участкаси камайтирилган ойдан эътиборан тугатилади (камайтирилади).

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Тошлоқ туманида М. Эгамбердиев ҳовлиси ер майдонининг 1/4 қисми ҳоким қарорига асосан марказий кўчаларни кенгайтириши мақсадида 2023 йил июль ойида олиб қўйилди.

Йиллик ҳисобланган ер солиғи суммаси -360 минг сўм

ТОПИШ КЕРАК:

Ер участкаси камайтирилгани учун қанча миқдорда ер солиғи тўланади?

ЕЧИМИ:

Ер участкаси майдони камайтирилган тақдирда, солиқни тўлаш ер участкаси камайтирилган ойдан эътиборан тугатилади (камайтирилади). СК.440-модда

М. Эгамбердиев дастлабки 6 ой (январь-июнь) учун $360\ 000 / 12 * 6 = 180\ 000$ сўм

Кейинги 6 ой (июль-декабрь) учун $(180\ 000 / 4 * 3) = 135\ 000$ сўм

$180\ 000 + 135\ 000 = 215\ 000$ сўм ер солиғи

Солиқ буйича имтиёзлар белгиланган тақдирда, бу солиқ имтиёзга бўлган ҳуқуқ юзага келган ойдан эътиборан тўланмайди. Солиқ буйича имтиёзларга бўлган ҳуқуқ тугатилган тақдирда, бу солиқ мазкур ҳуқуқ тугатилган ойдан кейинги ойдан эътиборан тўлана бошлайди.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Богдод туманида С. Мамажоновга 2023 йил 15 сентябрда ТМЭК томонидан 1-гуруҳ ногиронлиги тўғрисида гувоҳнома берилган.

2023 йилда ҳисобланган ер солиғи -240 минг сўм

ТОПИШ КЕРАК:

Имтиёз қачондан қўлланилади?

2023 йил учун қанча миқдорда ер солиғи тўланади?

ЕЧИМИ:

Имтиёзлар белгиланган тақдирда, бу солиқ имтиёзга бўлган ҳуқуқ юзага келган ойдан эътиборан тўланмайди. СК-440-модда

Имтиёз сентябрь ойидан қўлланилади (ер солигидан озод қилинади).

С. Мамажоновна 8 ой (январь-август) учун $240\ 000 / 12 * 8 = 160\ 000$ сўм ер солиғи тўлайди

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Дангара туманида фуқаро Р. Пардаевнинг 2-гурӯҳ ногиронлиги 2022 йил май ойида ТМЭК томонидан бекор қилинди.

Р. Пардаевга ҳисобланган йиллик ер солиғи суммаси- **120 000 сўм.**

ТОПИШ КЕРАК:

Имтиёз қачондан бекор қилинади?

Қанча миқдорда солиқ тўлайди?

ЕЧИМИ:

Имтиёз ҳуқуқи тугатилган тақдирда, солиқ ҳуқуқ тугатилган ойдан кейинги ойдан эътиборан тўланади. СК.440-модда.

Имтиёз июнь ойидан бекор қилинади.

Р. Пардаев 7 ой (июнь-декабрь) учун $120\ 000 / 12 * 7 = 70\ 000$ сўм ер солиғи тўлайди.

ВАЗИЯТЛИ МАСАЛА:

Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар Геолог МФЙда яшовчи фуқаро хонадони ер участкаси майдони 6 сотих (600 кв. метр)ни ташкил этади. Ушбу хонадон эгаси 2023 йил 15 июнь куни ТМЭК томонидан 1-гурӯҳ ногирони деб топилган ва унга ногиронлик гувоҳномаси тақдим этилган. Хонадон эгасига тегишли ногиронлик гувоҳномаси нусхаси 20 июнь куни имтиёздан фойдаланиш учун ДСИга тақдим этилган.

2023 йилда мазкур хонадон ер участкаси учун имтиёзни қўллаган ҳолда ер солиғи қандай ҳисобланади?

№	Маҳалла номи	2023 йил учун Қашқадарё вилояти учун базавий ставка	2023 йил учун вилоят Кенгаши коэффициенти	Шаҳар Кенгаши коэффициенти	2023 йил учун ер солиғи ставкаси
16.	Геолог МФЙ	286,0	286,0*1,10	1,14	357,5

ЕЧИМИ:

Қашқадарё вилояти Қарши шаҳар Геолог МФЙда ер солигининг ставкаси 1 кв.м учун 357,5 сўм

Йиллик ер солиғи йил бошида қуйидагича ҳисобланган: 600 кв.метр *357,5 сўм=214500 сўм

СК. 440-моддасига асосан ер солиғи бўйича имтиёзлар белгиланган тақдирда, бу солиқ имтиёзга бўлган ҳуқуқ юзага келган ойдан эътиборан тўланмайди.

Шунга кўра мазкур фуқаро 2023 йил учун ҳисобланган солиқнинг 7 ойлик (7/12) қисмидан озод қилинади. Яъни: $214500/12*7=125\ 125$ сўм. Бюджетга 5 ойлик солиқ $214500-125125=89375$ сўм

Солиқ даври учун солиқни тўлаш жисмоний шахслар томонидан 15 апрель ва 15 октябрга қадар тенг улушларда амалга оширилади.

Ер участкалари ва мол-мулкни солиққа тортишни янада такомиллаштириш, уларни баҳолаш ва ҳисобини юритишда замонавий усулларни жорий қилиш, ер ва сув ресурслари, ер қабридан қазиб олинган фойдали қазилмалардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш, шунингдек, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг мустақиллигини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 3 декабрдаги «Ресурс солиқлари ва мол-мулк солиғини янада такомиллаштириш тўғрисида»ги ПФ-6121-сонли Фармони билан мол-мулк ва ер солиқларини кўчмас мулк (бино, иншоот ва ер участкалари) объектларининг бозор баҳосига яқин бўлган кадастр қиймати асосида ҳисоблаш тизимини босқичма-босқич жорий этиладиган бўлди.

Яъни, Фармонда белгиландики, кўчмас мулк объектларининг бозор баҳосига яқин бўлган кадастр қиймати асосида мол-мулк ва ер солиқларини ҳисоблаш тизими икки босқичда жорий этилади:

биринчи босқичда (2021 - 2023 йиллар) - кўчмас мулк бўлган турар-жой фонди объектлари (квартира, яқка тартибдаги уй-жойлар, дала-ҳовли), шунингдек, ушбу объектлар эгаллаган ер участкаларига нисбатан;

иккинчи босқичда (2022 - 2024 йиллар) - яшаш учун мўлжалланмаган алоҳида кўчмас мулк объектлари, шунингдек, ушбу объектлар эгаллаган ер участкаларига нисбатан.